

# Kamień pamiątkowy ze zboczy Sulicy w Karkonoszach

Od pewnego czasu w piśmie „Na Szlaku” opisuję przedwojenne upamiętnienia z terenu powiatu kamiennogórskiego, jednak w tym artykule nieco wybiegam poza ten obszar. Wyjątek czynię dla obiektu zlokalizowanego wprawdzie kilkaset metrów od granicy powiatu, ale mocno związanego z historią Kamiennej Góry.

Lokalizację opisanego dalej kamienia pamiątkowego (niem. *Denkstein*) możemy odnaleźć na przedwojennych mapach topograficznych, które umiejscawiają go na zachodnich zboczach leżącej w Karkonoszach Sulicy (niem. *Molkenberg*). Góra ta, przypisana do Lasockiego Grzbietu, administracyjnie znajduje się dziś w granicach miasta Kowary. Najłatwiej dotrzeć tu z leśnego parkingu na Rozdrożu pod Sulicą położonego przy szosie wiodącej z Rozdroża Kowarskiego na Przełęcz Okraj.

Na znanych mi współczesnych mapach turystycznych nie natrafiłem na lokalizację tego upamiętnienia. Znajdziemy go natomiast w serwisie Mapy Google pod angielską nazwą *Adolf Roth memorial stone*, choć samo położenie oznaczono tam nieco błędnie.

Kamień znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie drogi. Ustawiono go na betonowej podstawie, a jego plecy oparto o stromą w tym miejscu skarpe. Upamiętnienie wykonano z granitowego bloku wysokiego na 100 cm i szerokiego na mniej więcej 70 cm. Grubość w górnej części szacowałbym na 20 cm.

Płaszczyzna skierowana ku drodze ma częściowo obrobioną powierzchnię, na której wyryto inskrypcję:

DEM TREUEN  
FREUND UNSERER  
HEIMISCHEN BERGE  
ADOLF ROTH  
\*20.12.1874. †13.2.1927.

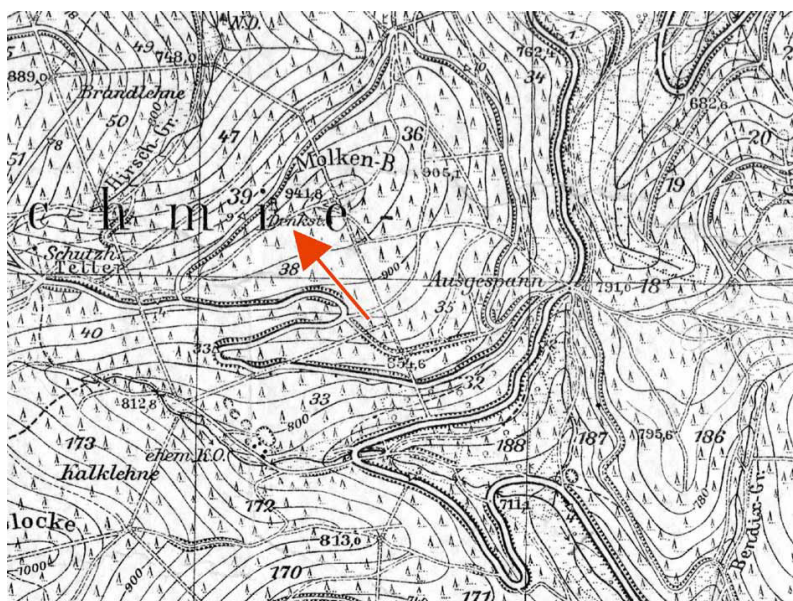
Powyższe można przetłumaczyć na język polski jako: *Wierny przyjaciel naszych ojczystych gór; Adolf Roth, urodzony 20 grudnia 1874 roku, zmarł 13 lutego 1927 roku.* Na samym dole znajduje się też informacja na temat fundatora:

R.G.V. Ortsgr. Landeshut.

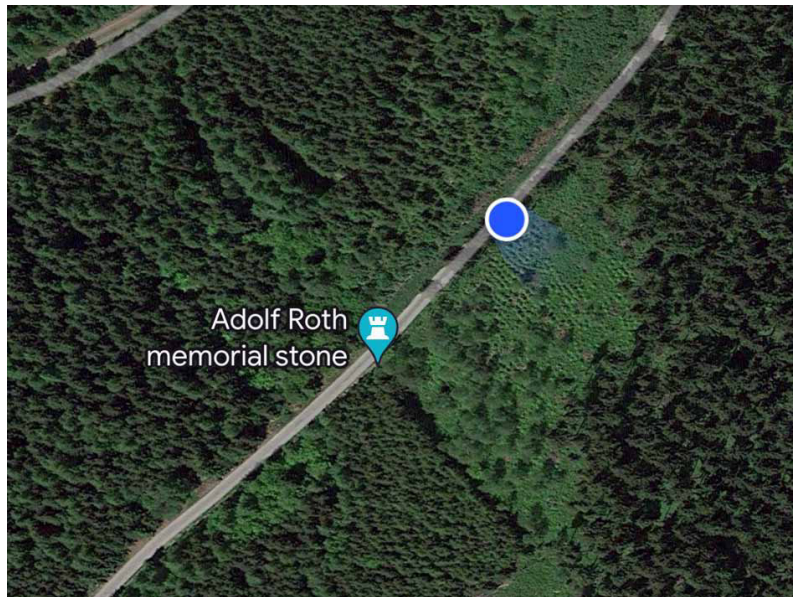
Zapis ten należałoby rozwinąć jako: *Riesengebirgsverein Ortsgruppe Landeshut*, czyli: *Towarzystwo Karkonoskie, grupa lokalna Kamienna Góra.*

Dokładną relację z uroczystości odsłonięcia pomnika zamieścił w listopadzie 1929 roku oficjalny organ prasowy Towarzystwa Karkonoskiego, którym był miesięcznik *Der Wanderer im Riesengebirge*. W tym miejscu chciałbym przywołać moje tłumaczenie zawartego tam opisu:

*Odsłonięcie kamienia upamiętniającego Adolfa Rotha, nauczyciela szkoły średniej z Kamiennej Góry, które odbyło się 21 września, było prostą, ale godną ceremonią. Wysoko w naszych górach, na wspaniałej leśnej ścieżce, która prowadzi z Przełęcz Kowarskiej i łączy się z drogą na Przełęcz Okraj, ten lubiany kamiennogórski nauczyciel zmarł w sile wieku w niedzielę 13 lutego 1927 roku, podczas wędrówki na rękawach śnieżnych. Ale jego imię, praca i wysiłki pozostały niezapomniane, a wdzięczność za jego wybitne zasługi skłoniła grupę lokalną Towarzystwa Karkonoskiego w Kamiennej Górze do podjęcia wspaniałej decyzji*



Lokalizacja kamienia pamiątkowego na przedwojennej mapie topograficznej.



Lokalizacja kamienia pamiątkowego pokazywana przez Google Maps oraz jego rzeczywiste położenie





**Kamień upamiętniający miejsce śmierci Adolfa Rotha. Zdjęcie: Marian Gabrowski, lipiec 2024 roku**



**Udekorowany kwiatami kamień pamiątkowy w dniu jego odsłonięcia. Zdjęcie: Emil Schwandt, rok 1929**

o uhonorowaniu wiernego przyjaciela naszych śląskich gór trwałym pomnikiem w miejscu, w którym odszedł od nich na zawsze. Podczas gdy w sobotni poranek ostry i zimny jesienny wiatr groził nawet całkowitym udaremnieniem uroczystości, to po południu złote słońce zaląło zielen jodeł i czerwien jarzębin. Towarzystwo Karkonoskie, wielu przyjaciół i uczniów gimnazjum realnego oraz jego dyrektor, dr Kunze z Kamiennej Góry, pospieszili wraz ze starszą już i pogrążoną w żalobie matką, aby jeszcze raz z wdzięczną miłością i oddaniem wspomnieć wspaniałego człowieka. Radny miejski Hornig, przewodniczący lokalnej grupy Towarzystwa Karkonoskiego, stanął obok pomnika, który był bogato zdobiony ostatnimi kwiatami oraz barwami odchodzącego lata i wygłosił mowę pożegnalną swojemu wiernemu przyjacielowi oraz aktywnemu współpracownikowi z Towarzystwa Karkonoskiego. Dziękując nadleśniczemu Ahrensowi z Kowar oraz leśniczemu Ueckermannowi z Podgórz, przekazał kamień pamiątkowy pod opiekę administracji leśnej i turystów. Po odśpiewaniu przez chór szkolny kamiennogórskiego gimnazjum pieśni „Cicha noc”, dyrektor dr Kunze w pełnym serdeczności przemówieniu po raz kolejny przypomniał wielkie zasługi i bogaty dorobek życiowy Rotha, zarówno jako nauczyciela i badacza, jak też i człowieka oraz przyjaciela naszych gór. Niech kamień pamiątkowy przypomina przechodzącym wędrowcom, że zakończył tu życie szlachetny człowiek, który pozostał wierny swojej rodzinnej ziemi aż do ostatniego tchnienia. Dr Schulze zakończył swoje głęboko poruszające przemówienie skierowanym do młodzieży napomnieniem, aby naśladowała ideały swojego nauczyciela i podążała za jego wspaniałym przykładem. Ulrich Siegert z Jeleniej Góry, jako reprezentant Zarządu Głównego Towarzystwa Karkonoskiego, podziękował lokalnej grupie z Kamiennej Góry za wzniesienie pomnika. Kto czci swoich zmarłych, czci samego siebie. Zarząd z wdzięcznością i uznaniem ciągle wspomina cenny wkład swojego członka, wielkiego miłośnika przyrody, którego praca pozostanie niezapomniana. Zanim wędrowcy udali się w dół doliny, wieczorne słońce jeszcze raz zaląło pomnik Rotha, który jest dużym granitowym blokiem z inskrypcją: Wierny przyjaciel naszych ojczystych gór, Adolf Roth, \*20.12.74. † 13.2.27. Towarzystwo Karkonoskie, grupa lokalna Kamienna Góra”<sup>1</sup>.

Uzupełnieniem powyższego tekstu jest zamieszczone obok niego zdjęcie ukazujące udekorowany kwiatami pomnik w dniu jego odsłonięcia. Widać tu, że pierwotnie wryte na kamieniu litery wypełnione były białą farbą.

*Marian Gabrowski*

<sup>1</sup> *Dem Gedächtnis Adolf Roths*, [w:] *Der Wanderer im Riesengebirge*, nr 11/1929, s. 173-174.